

Tuji investitorji o slovenskem poslovnem okolju 2024: povzetek ugotovitev raziskave o tujih neposrednih investicijah

Avtorici: [Andreja Jaklič](#) in [Iris Koleča](#) (Center za mednarodne odnose na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani)

Osnovne informacije o raziskavi in vzorcu

O raziskavi: Raziskava 'Tuji investitorji o slovenskem poslovnem okolju' je od leta 2008 med rednimi letnimi aktivnostmi, s katero spremljamo izkušnje podjetij z vsaj 10-odstotnim tujim deležem v kapitalu s slovenskim poslovnim okoljem. Raziskava tradicionalno preverja motive, izzive in načrte tujih investorjev pri poslovanju v Sloveniji ter njihovo (ne)zadovoljstvo z obstoječimi podpornimi storitvami. Prav tako so v raziskavo zajeta vprašanja o mednarodnih širitvenih načrtih podjetij. Od leta 2016 raziskava vključuje tudi dodaten tematski sklop glede na aktualno dogajanje v mednarodnem poslovnem okolju in trende v mednarodnem poslovanju. Leta 2016 in leta 2018 je bil ta osredotočen na mednarodno mobilnost kadrov, leta 2020 na odzive podjetij na pandemijo Covid-19, leta 2022 na vpliv vojne v Ukrajini in energetske krize ter motenj v dobaviteljskih verigah na poslovanje podjetij, leta 2024 pa na izzive, priložnosti in ukrepe, povezane z razvojem umetne inteligence ter s kibernetско varnostjo in trajnostjo.

Izvajalec raziskave: Center za mednarodne odnose na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani

Naročnik raziskave: Javna agencija Republike Slovenije za spodbujanje investicij, podjetništva in internacionalizacije – SPIRIT Slovenija

Obdobje anketiranja: 17. oktober–28. november 2024 (vprašalnik je bil na voljo v elektronski in tiskani obliki)

Vzorec: 180 podjetij z vsaj 10-odstotnim tujim deležem v kapitalu (13,9-odstotni odziv)

- 5,8 % mikro podjetij, 57,9 % malih podjetij, 23,4 % srednje velikih podjetij in 12,9 % velikih podjetij
- 64,9 % storitvenih in 35,1 % proizvodnih podjetij
- 57,3 % pretežnih izvoznikov in 42,7 % pretežno na domači trg usmerjenih podjetij
- največ investorjev prihaja iz Avstrije, Nemčije, Hrvaške in Italije

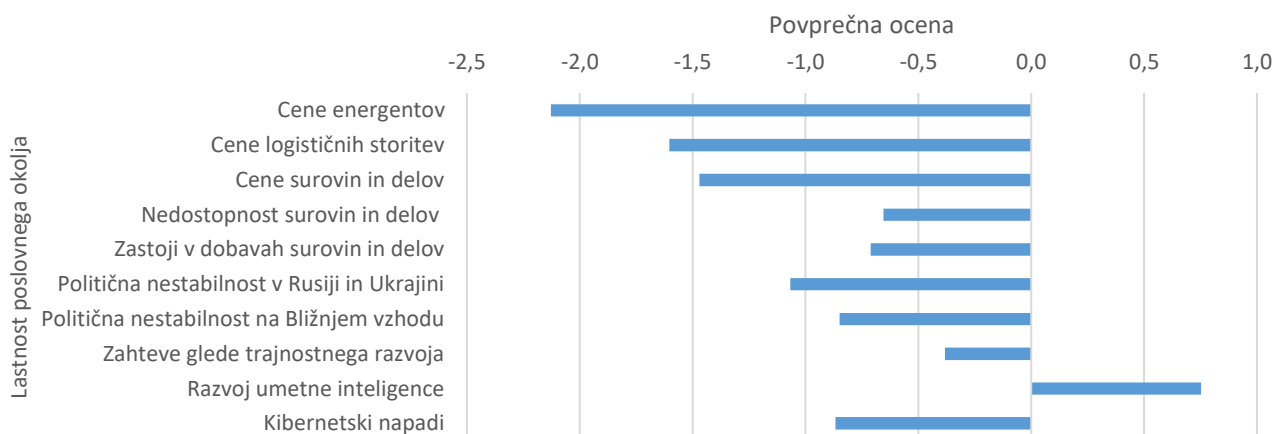
Opomba: Število odgovorov (n) se lahko med vprašanji razlikuje, saj niso vsa podjetja odgovorila na vsa vprašanja.

Glavne ugotovitve

Anketirana podjetja kot **ključne prednosti** Slovenije za tuje investicije navajajo predvsem visoko kvalificirane kadre, strokovnost in znanje, geografsko lego in dostop do dodatnih trgov. Pri tem izpostavljajo, da prednosti lokacije **izginjajo**.

Kot **ključne ovire** Slovenije za tuje investicije anketirana podjetja izpostavljajo počasne in zapletene birokratske postopke ter administrativne ovire, neugoden davčni sistem in politiko (sploh visoke davčne obremenitve dela) ter kompleksno in spremenljivo zakonodajo (sploh delovno in davčno). Podjetja so kritična tudi do negativnega odnosa do podjetij in podjetništva, ki je prisoten v družbi, ter do podpornih institucij, pri čemer si želijo njihovo večjo strokovnost in odzivnost, pa tudi profesionalnost in odgovorno delovanje politikov.

Slika 1: Ocena vpliva zunanjih dejavnikov na poslovanje podjetja v Sloveniji za leto 2024 na lestvici od -5 (zelo negativen vpliv) do 5 (zelo pozitiven vpliv); povprečne ocene, n = 164–166

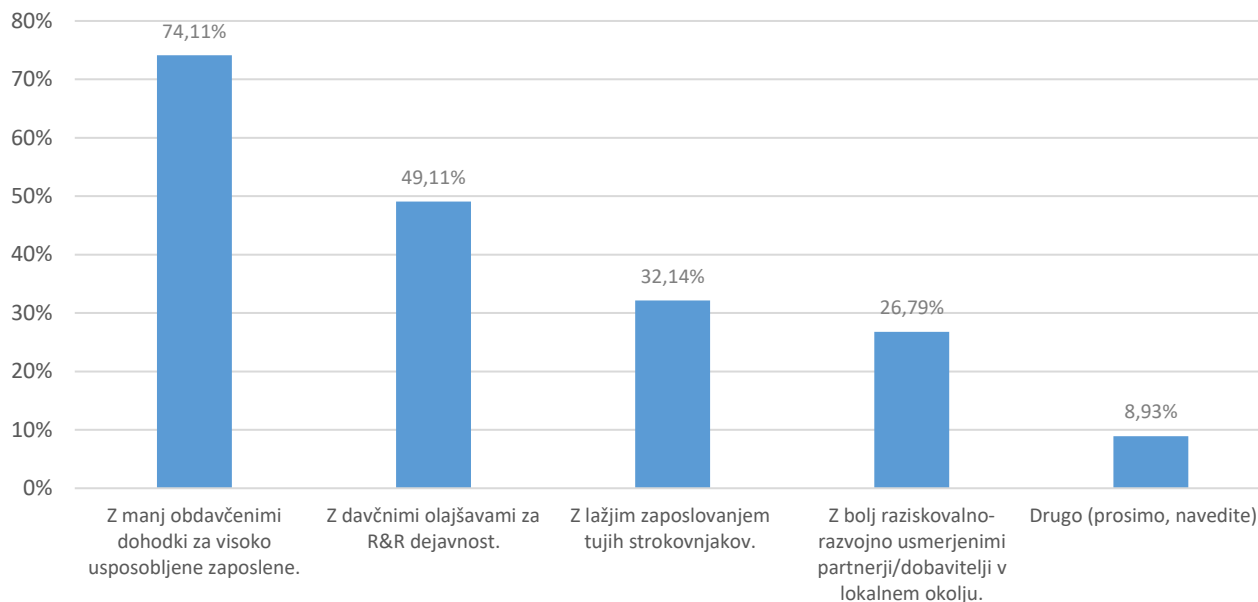

Vir: Raziskava 'Tuji investitorji o slovenskem poslovnem okolju 2024' (Jaklič in Koleča, 2024)

Vloga slovenske enote v mreži multinacionalnega podjetja (MNP) se glede na rezultate pretekle raziskave med podjetji s tujim kapitalom (glej Jaklič in Koleča, 2022) **manjša**. To velja tako za število poslovnih funkcij kot tudi za vpliv in odločanje v slovenskem podjetju. Največja razlika je opazna pri slednjem, kjer je leta 2024 zabeležen ogromen premik k centralizaciji odločanja v tuji matici. Tudi nabavna funkcija se vse bolj centralizira v tuji matici. Deleži lokacije ustvarjanja znanja ostajajo nespremenjeni, pri čemer več kot četrtnina slovenskih podjetij znanje ustvarja samostojno, 60 % pa v sodelovanju z ostalimi podjetji v mreži, kar kaže na **razvojno vlogo slovenskih enot**. Za več kot 4 % se je od leta 2022 povečal tudi delež podjetij, ki opravljajo med 1 in 10 % raziskav in razvoja (R&R).

Slovenska podjetja največji **potencial za povečanje svoje R&R vloge v mreži MNP** vidijo v zmanjšanju obdavčitve dohodkov visoko usposobljenih kadrov in davčnih olajšavah za R&R.

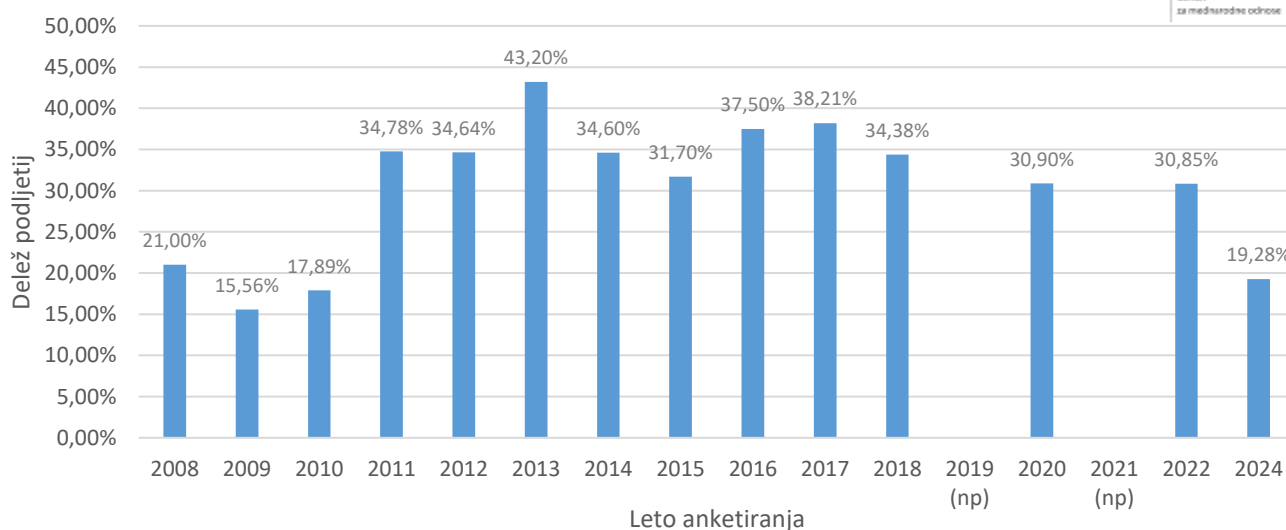
Slika 2: Dejavniki povečanja vloge slovenskega podjetja pri R&R v mreži MNE (%); n = 112

Vir: Raziskava 'Tuji investitorji o slovenskem poslovnem okolju 2024' (Jaklič in Koleča, 2024)

Anketirana podjetja za leto 2025 načrtujejo zmerno rast in širitev v Sloveniji in drugje, pri čemer je zabeležen **velik upad načrtov širitve dejavnosti v Sloveniji** (za približno 11,5 % glede na napovedi iz leta 2022, in sicer predvsem na račun načrtovanja nespremenjene aktivnosti). Delež podjetij s širitvenimi načrti v Sloveniji je padel **pod 20 %** – prvič po letu 2010.

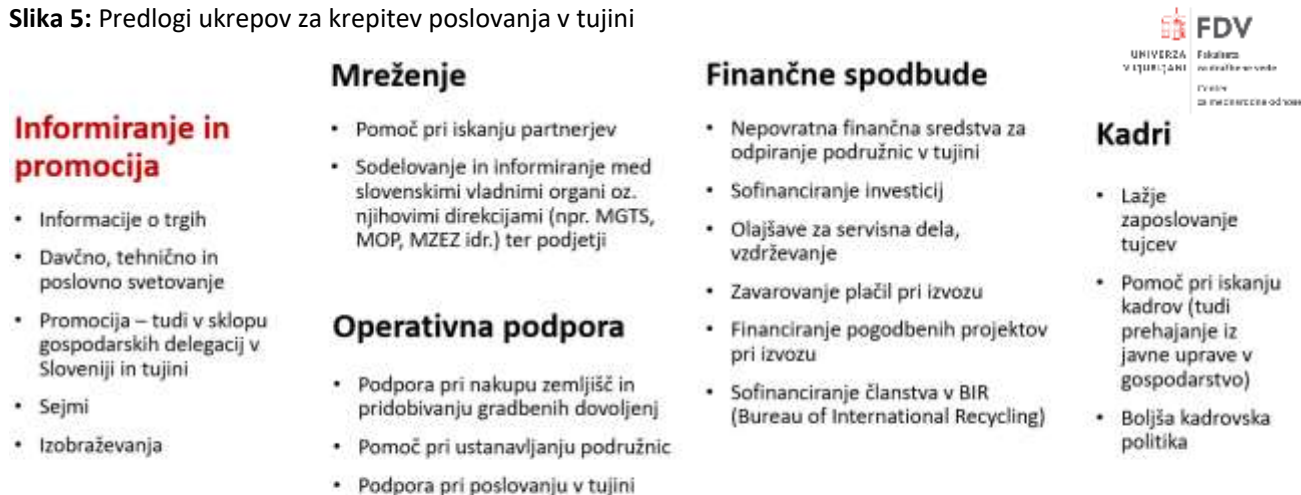
Slika 3: Delež podjetij, ki za naslednje leto načrtujejo širitev dejavnosti v Sloveniji za obdobje 2008–2024 (%)

Vir: Raziskava 'Tuji investitorji o slovenskem poslovnem okolju 2024' (Jaklič in Koleča, 2024)

Pri krepitvi poslovanja v tujini si anketirana podjetja želijo predvsem podpore pri pridobivanju informacij in promocijskih aktivnostih.

Slika 5: Predlogi ukrepov za krepitev poslovanja v tujini

*Največ podjetij navaja, da tovrstnih ukrepov ne potrebuje (npr. zaradi osredotočenosti na slovenski trg). Med tistimi, ki si ukrepe želijo, prevladuje želja po zagotavljanju informacij in promocijskih aktivnostih.

*Največkrat omenjene države, v katerih želijo podjetja podporo, so: Nemčija, Avstrija, Velika Britanija in Srbija. Podjetja omenjajo predvsem evropske države, pa tudi ZDA, Indijo, Japonsko, Dubaj, Avstralijo in Kitajsko.

*Pri finančnih spodbudah je omenjen tudi strah pred administrativnimi obremenitvami, povezanimi z javnimi razpisi.

Vir: Raziskava 'Tuji investitorji o slovenskem poslovnem okolju 2024' (Jaklič in Koleča, 2024)

Ocene pomembnosti podpornih storitev in zadovoljstva z njimi so nižje pri storitvenih podjetjih, kar nakazuje na potrebo po **prilagojenih ukrepih** za ta podjetja.

Izzivi trajnostnega razvoja, umetne inteligence in kibernetske varnosti

Zahteve po **trajnostnem razvoju** anketirana podjetja povezujejo tako s **priložnostmi** (npr. s spremljanjem porabe virov, procesnimi inovacijami in doseganjem stroškovne učinkovitosti, sklepanjem novih poslovnih partnerstev in razvojem trajnostnih nabavnih verig ter z jasno diferenciacijo in znamčenjem) kot tudi z izzivi. Kot **največje izzive** anketirana podjetja navajajo skladnost z regulativami in zakonodajo (tudi zaradi neskladij med evropsko in nacionalno regulativo, nenehnih sprememb in zaostrovanja zahtev ter neskladij slednjih z infrastrukturo in tehničnimi zmožnostmi), visoke stroške trajnostnega prehoda, pomanjkanje in ceno energentov ter energetska odvisnost. Prav tako izziv predstavljata poročanje in birokracija, povezana s trajnostnim preходом. Kot zahtevnega anketirana podjetja ocenjujejo prehod na trajnostne poslovne modele (tudi vzpostavitev trajnostne dobavne verige). Poleg tega se podjetja pri trajnostnem prehodu soočajo z izzivi doseganja ali ohranjanja konkurenčnosti (tudi zaradi obstoječih potrošniških navad) ter kadrovske izzivi. Med **ukrepi**, ki jih anketirana podjetja na tem področju že izvajajo, so ukrepi za učinkovito rabo energije in prehod na zelene viri energije, ukrepi za učinkovito rabo materialov in surovin, izbor recikliranih surovin in materialov za izdelke/emblažo, razvoj trajnostnih materialov in proizvodov, trajnostni transport, zmanjševanje ogljičnega odtisa, recikliranje, razvoj novih znanj in izobraževanja (za zaposlene in potrošnike), pridobivanje certifikatov in trajnostno poročanje ter večja skrb za zaposlene, naravo in razvoj lokalnega okolja. Nekatera podjetja trajnost vključujejo v svoje strategije in uvajajo oddelke za trajnostni razvoj.

Razvoj umetne inteligence (UI) je eden od redkih zunanjih dejavnikov, zaradi katerih podjetja, ki delujejo na področjih, kjer je UI v uporabi, pričakujejo predvsem **pozitivne vplive**: npr. večjo produktivnost, optimizacijo poslovnih procesov ter hiter dostop do podatkov in analitike. Podjetja opažajo največji potencial UI pri administrativnih nalogah, marketingu, načrtovanju, nadzoru, programiranju ter razvoju, pa tudi pri novih ali posodobljenih izdelkih in storitvah z višjo dodano vrednostjo. Pri uvajanju UI v poslovne procese, izdelke in storitve anketirana podjetja kot največje **izzive** navajajo zagotavljanje zasebnosti in varnosti ter pridobivanje usposobljenih kadrov in razvoj znanj uporabe UI na ravni podjetja. Tako so izobraževanja poleg investicij v avtomatizacijo, robotizacijo in digitalizacijo ter programsko opremo pomemben **ukrep** na ravni podjetij, povezan z UI. Med **slabostmi** UI anketirana podjetja navajajo stroške uvajanja, lažne novice in nezanesljivost.

Porast kibernetских napadov in spreminjajoče se kibernetске grožnje zahtevajo nenehne nadgradnje sistemov ter prilagoditve politik, procesov in produktov podjetij. Poleg tega se podjetja tudi na področju kibernetске varnosti soočajo z izzivi skladnosti z regulativo in pomanjkanjem usposobljenega kadra ter znanj (npr. za zaščito in upravljanje kompleksnih IKT sistemov), zaradi česar za zagotavljanje kibernetске varnosti najemajo tudi zunanje izvajalce. Vendar nekatera podjetja nimajo zadostnih sredstev za ustrezno zaščito, izziv pa predstavljajo tudi neozaveščeni uporabniki. Kot **priložnosti** investicij v kibernetско varnost podjetja opredeljujejo povečanje zaupanja strank in partnerjev vanje, preprečevanje poslovnih izgub, krepitev inovativnih rešitev za varnost, integracijo novih tehnologij in ustvarjanje konkurenčne prednosti. Med ukrepi na tem področju anketirana podjetja najpogosteje izvajajo izobraževanja zaposlenih, uvajajo nove IKT ukrepe (požarni zidovi, posodobitve varnostnih protokolov, protivirusni programi, IT pregledi, hramba podatkov v oblaku, ipd.), povečujejo sodelovanje z zunanjimi strokovnjaki oz. zunanjimi izvajalci, investirajo v infrastrukturo in opremo ter vzpostavljajo sisteme za prepoznavanje kibernetских napadov in drugih groženj ter pridobivajo certifikate. Nekatera podjetja razvijajo tudi lastne varnostne rešitve, izvajajo izobraževanja strank ter pripravljajo interne pravilnike in incidentne odzivne načrte.

Globalni trendi

Opaznemu porastu tujih neposrednih investicij (TNI) v Sloveniji leta 2022 (in sicer v višini 20,2 milijarde evrov, kar je skoraj 8-odstotna rast glede na leto prej) je po podatkih Banke Slovenije¹ sledilo upadanje investicij v letih 2023 in 2024. Rezultati raziskave 'Tuji investitorji o slovenskem poslovnem okolju' iz leta 2022 so take trende napovedali; slabšanje poslovnega okolja je bilo zaznано že v anketi leta 2022.

Upad tujih neposrednih investicij je opazen tudi v drugih evropskih državah. Evropa je po podatkih iz Svetovnega investicijskega poročila (United Nations, 2024²) leta 2022 zabeležila drastično zmanjšanje prilivov TNI (–106 milijard USD), leta 2023 pa najnižje prilive med vsemi kontinenti (16 milijard USD). Okrevanje leta 2023 je bilo skromno in zelo neenakomerno. Nemčija, ki je leta 2022 (tudi glede na druge evropske države) zabeležila drastičen upad, se je po skromnem okrevanju leta 2023 v prvi polovici leta 2024 soočala z najnižjo napovedjo novih TNI projektov po letu 2008 (fDi intelligence³). Kriza nemške industrije in geopolitične napetosti se poznajo tudi v regiji Srednje in Vzhodne Evrope – vključno s Slovenijo, ki je gospodarsko močno povezana z Nemčijo.

¹ Banka Slovenije (2024). [Neposredne naložbe 2023](#). Banka Slovenije: Ljubljana.

² United Nations (2024). [World Investment Report 2024](#). UNCTAD: New York.

³ fDi intelligence: <https://www.fdiintelligence.com/data-trends>.

V državah Srednje in Vzhodne Evrope je bila v zadnjih letih (od leta 2021) Kitajska najpomembnejši tuji investitor (posebej v panogah elektronike, električnih vozil in obnovljivih virov energije). Motivi azijskih investorjev za investiranje v regijo so povezani s strateško umestitvijo proizvodnih obratov v bližino Evropske unije (EU), da bi ublažili motnje v dobavni verigi in geopolitična tveganja. Azijski investitorji izpostavljajo tudi pomen varovanja okolja in dekarbonizacije poslovanja. Več prilivov beležita Madžarska in Estonija, ki sta se leta 2024 umestili med najbolj poslovno prijazne države v regiji (Business Ready, 2024⁴).

Tudi **globalno** je bil leta 2023 zabeležen upad TNI (United Nations, 2024). Globalni svetovni tokovi tujih neposrednih naložb so se leta 2023 zmanjšali za 2 % (to znaša približno 1,3 bilijona USD), kar pripisujejo trgovskim oviram in sporom, geopolitični nestabilnosti in upočasnitvi svetovnega gospodarstva. Čezmejne združitve in prevzemi so močno upadli (kar za 46 %), kar kaže na povečano previdnost vlagateljev (United Nations, 2024). Geopolitični vplivi in vojne so okrepili geopolitične premisleke pri investicijskih odločitvah, kar je povzročilo spremembo tradicionalnih investicijskih vzorcev. Vlagatelji vedno bolj poudarjajo stabilnost in varnost, pri čemer je opazen premik investicij v politično stabilne regije. ZDA in Kitajska ostajata glavni prejemnici TNI na svetu. Tudi ti gospodarstvi sta leta 2023 doživeli upad TNI v primerjavi z letom 2022, Kitajska pa od leta 2020 ostaja neto izvoznica kapitala. Delež investicij držav G7 v BRICS se zmanjšuje (s 54 % leta 2022 na 42 % leta 2023; fDi intelligence), hitrorastoče države pa krepijo medsebojne investicije.

O izvajalcu raziskave: Center za mednarodne odnose na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani je osrednji raziskovalno-analitični center za spremljanje TNI in internacionalizacije v Sloveniji. Člani centra so vrhunski raziskovalci, ki poleg študij s področja mednarodne ekonomije in poslovanja pripravljajo tudi raziskave na področjih mednarodnih odnosov, politik mednarodnega prava, diplomacije in človekovih pravic, mednarodnih organizacij in evropske integracije. Vključujejo se tako v nacionalne, kot tudi evropske in mednarodne projekte ter mreže, rezultate raziskav pa objavljajo tako v znanstvenih kot strokovnih publikacijah ter predstavljajo znanstvenim, strokovnim in drugim ciljnim javnostim.

Kontaktna oseba za dodatne informacije o raziskavi:

Prof. dr. Andreja Jaklič

Center za mednarodne odnose na FDV UL

e-pošta: andreja.jaklic@fdv.uni-lj.si

telefon: +386 1 5805 112

Predlog navajanja vira: Jaklič, Andreja & Koleča, Iris (2024). *Tuji investitorji o slovenskem poslovnem okolju 2024: povzetek ugotovitev raziskave o tujih neposrednih investicijah*. Center za mednarodne odnose na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani: Ljubljana.

⁴ World Bank Group (2024). [Business Ready \(B-READY\) Report 2024](#). International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank: Washington.